

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

The Development of Critical Reading Ability for Mathayomsuksa 5 Students by IAR Learning Process

อดิเรก สาริพิมพ์ (Adirek Sareepim) *

นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (Narumol Inprasitha) Ed.D. **

บทคัดย่อ

การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การอ่านจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 70 / 70 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนขามแก่นนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 40 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยวงจรปฏิบัติการ 3 วงจร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ บทอ่าน จำนวน 12 บท และแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 12 แผน 2) เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบประเมินผลงานนักเรียน แบบทดสอบท้ายวงจร และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย, ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การตีความ การคิดวิเคราะห์ และการสะท้อนความคิด มีผลให้นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณร้อยละ 73.07 และนักเรียนผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 77.50 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 70/70

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการเรียนรู้ IAR ความพึงพอใจ

Keywords: Critical Reading Ability, IAR Learning Process, satisfaction

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาเฉพาะการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

Reading is important to improve the quality of human life. And as a tool to seek knowledge that are needed in everyday life. Therefore, it is essential reading for education must be developed continuously. The objectives of this research were: 1) To development the ability to read with a critical for Mathayomsuksa 5 Students by IAR Learning Process, specifying criterion 70/70. 2) To assess the opinions of students with learning activities by IAR Learning Process. The Target group were 40 Mathayomsuksa5/2 of Khamkaennakorn School, during The second semester of 2011 school year. The research design was an Action Research including 3 cycles. There were 4 kinds of instruments. 1) The instruments using for collecting data including: 12 chapters of lessons, and 12 learning management plans constructed. 2) The instruments using for evaluation development reading capabilities include critical thinking: The students' performance evaluation, The end cycle test, and The measures ability to read with good judgment test, 3) The instruments using for develop reading capabilities include: The teachers' teaching behavioral observation form, The students' learning behavioral observation form, and knowledge management evaluation form. And 4) The satisfaction for Mathayomsuksa 5 students by IAR Learning Process. For Data analyzed by calculating the Mean, Percentage and Standard deviation.

The Research Findings:

1. For the Development of Critical Reading Ability for Mathayomsuksa 5 students by IAR Learning Process in steps 1-3: (I) interpretation (A) Analysis Thinking and (R) Reflection. The students have average scores from the tests measure the ability to read critical percent scores were 73.07%. And students through the average percent criteria were 77.50 %. which was higher than specified criterion was 70/70.

2. The satisfaction study results for Mathayomsuksa 5 students by IAR Learning Process. The average opinion level in most levels.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเป็นยุคแห่งการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ไร้พรมแดนทำให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงสังคมต่าง ๆ ในโลกให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สังคมมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงตามอย่างรวดเร็ว โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่อยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านกระบวนการอ่านซึ่งเป็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างละเอียดถี่ถ้วน ดังนั้น การอ่านจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ของมนุษย์ โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นกระบวนการอ่านที่มนุษย์สามารถนำไปพัฒนาให้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมาย และมีวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้หลากหลายวิธีในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยทักษะการสื่อสารเป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เพราะว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ ความคิด และวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ดังนั้น การอ่านที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถในการอ่านอย่างลึกซึ้ง
แตกฉาน หรือที่เรียกว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
(จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542)

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติ
ทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและ
เสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย
เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ
และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจ
การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย
ได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหา
ความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ
เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์
วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ภาษาไทยยังเป็นสื่อแสดง
ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณีและ
สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์
และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2552) การเรียนการสอนภาษาไทยใน
ปัจจุบัน มิได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียง
อย่างเดียว แต่มุ่งให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ให้เกิด
ประโยชน์ได้จริง สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่ม
สาระการเรียนรู้อื่น ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีใน
การสื่อสารได้เป็นอย่างดี รวมถึงต้องรักษาภาษาไทย
ไว้ในฐานะที่เป็นสมบัติของชาติ การศึกษาเป็นเครื่องมือ
ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการฝึกและเตรียมบุคคล
เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นใน
อนาคต เพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้เกิด
สมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ มีความสามารถในการ
สื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการ
แก้ปัญหาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2546)

นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านย่อมได้
เปรียบที่จะทำให้ทราบแนวคิดและสถานการณ์ต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้น นำไปพัฒนาระบบการคิดแก้ปัญหาอย่าง
เหมาะสม รู้เท่าทันเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงของ
สังคม และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใน
สังคมได้เป็นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ อุทุมพร ตรังคมสมบัติ
(2543) ที่กล่าวว่า ทักษะการอ่านนับเป็นหนึ่งในทักษะ
พื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แต่นักเรียนยังคงมีปัญหา
ในการอ่านมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่
ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์ (2537) ได้กล่าวถึงปัญหา
การอ่านของนักเรียนว่า อ่านแล้วไม่เข้าใจความหมาย
สรุปใจความสำคัญไม่ได้ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็น
วิเคราะห์ วิจารณ์ ตีความจากเรื่องที่อ่านได้ ไม่มีนิสัย
รักการอ่าน ทำให้ขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้
จากหนังสือ เป็นผลให้ความรู้ทางวิชาการและความรู้
ในด้านอื่น ๆ ด้อยลงไป

การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ถือว่าเป็นยอด
ของการอ่านทั้งปวง ภาสกร เกิดอ่อน (2552) ได้เสนอ
ความคิดเห็นว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
เป็นการอ่านที่ต้องใช้สติปัญญาหยั่งรู้และสามารถ
แสดงเหตุผลได้อย่างถูกต้อง การพัฒนาตนเองต้อง
พยายามสร้างความรู้ความเข้าใจ ความเห็นแจ้งใน
องค์ประกอบของวรรณกรรมที่อ่าน หากปราศจาก
การใช้วิจารณญาณการอ่านก็กลายเป็นเพียงการสัมผัส
ภาษาด้วยสายตาของผู้อ่านเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ
ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545) ได้แสดงความคิดเห็น
ว่าการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้ผู้อ่านได้
ประโยชน์อย่างแท้จริง มิใช่เพียงแต่รับทราบคำบอก
เล่าของผู้เขียนที่ตรงตามตัวอักษรเท่านั้น วิจารณญาณ
จึงเป็นเรื่องความเข้าใจขั้นสูง ซึ่งผู้อ่านจะนำเอาความคิด
ของผู้เขียนมาประสมกับความคิดเห็นของตน ทำให้
เกิดความคิดใหม่แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้
สอดคล้องกับ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547) ที่ได้
กล่าวถึงปัญหาของการอ่านซึ่งสามารถสรุปได้ว่า
นักเรียนมักจะอ่านเพื่อความเข้าใจเรื่องราวมากกว่า
ที่จะอ่านเพื่อคิดพิจารณา การที่จะทำให้นักเรียน

สามารถอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณได้นั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องหาวิธีการหรือสื่อการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนโรงเรียนขามแก่นนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้าโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล (World - class Standard School) เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอ่านเก่ง เขียนเก่ง คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน มีคุณธรรมจริยธรรมและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ซึ่งเห็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง (โรงเรียนขามแก่นนคร, 2553)

ด้วยสาเหตุนี้ การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงมีความจำเป็นมากในยุคปัจจุบัน เพราะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถตีความ คิดวิเคราะห์ และสะท้อนความคิดจากการอ่านไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ประกอบกับผู้วิจัยได้สอบถามครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นอื่น ๆ พบว่าการอ่านของนักเรียนส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาที่ท้าทายให้ครูผู้สอนควรได้ค้นหาแนวทางและกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้คัดค้นหานวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการประยุกต์กระบวนการเรียนรู้ IAR ซึ่งคิดค้นมาจากการศึกษาสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีระดับความเข้าใจในการอ่านของเบอร์มิสเตอร์ (Burmeister) เพื่อนำมาพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียน ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การตีความ (Interpretation) ขั้นที่ 2 การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และขั้นที่ 3 การสะท้อนความคิด (Reflection) โดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้นวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้ IAR

จากปัญหาและสาเหตุด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการเรียนรู้ IAR มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ สามารถสร้างองค์ความรู้และเลือกสรรข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้ด้วยตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR จะมีการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณเพิ่มสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 70/70
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ หมายถึง กระบวนการที่ผู้อ่านสามารถตีความ คิดวิเคราะห์

สะท้อนผลความคิดจากเรื่องที่อ่าน และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

2. กระบวนการเรียนรู้ IAR หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยประยุกต์มาจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ประกอบกับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์กระบวนการเรียนรู้ IAR IAR เป็นคำย่อที่มาจากอักษรตัวแรกของคำในภาษาอังกฤษ คือ **I** มาจากคำว่า **Interpretation** หมายถึง การตีความ **A** มาจากคำว่า **Analytical Thinking** หมายถึง การคิดวิเคราะห์ และ **R** มาจากคำว่า **Reflection** หมายถึง การสะท้อนความคิด ตามทฤษฎีระดับขั้นความเข้าใจในการอ่านของ เบอร์มิสเตอร์ (Burmeister. 1974 อ้างถึงใน จักรพรรดิ คงนะ, 2550)

3. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อ/นวัตกรรม และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะการวัดมาตราส่วนประมาณค่าระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ ระดับที่ 5 หมายถึง มีค่ามากที่สุด ระดับที่ 4 หมายถึง มีค่ามาก ระดับที่ 3 หมายถึง มีค่าปานกลาง ระดับที่ 2 หมายถึง มีค่าน้อย และระดับที่ 1 หมายถึง มีค่าน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนขามแก่นนคร อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 40 คน

รูปแบบการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จากแนวคิดทฤษฎีของ Kemmis and McTaggart (อ้างถึงใน ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537) กระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) โดยการสำรวจปัญหาที่ต้องการแก้ไขที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในเรื่องการพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งวางแผนการสร้างนวัตกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนให้ดีขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ได้ลงมือปฏิบัติการ โดยใช้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การตีความ (I - Interpretation) ด้วยการการตอบคำถามว่า เพราะเหตุใด อย่างไร ทำไมและการเขียนแสดงเหตุผล ขั้นที่ 2 การคิดวิเคราะห์ (A - Analytical Thinking) ด้วยการการแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของผู้เขียนและการเขียนแผนภาพความคิด ขั้นที่ 3 การสะท้อนความคิด (R - Reflection) การเชื่อมโยงความคิดและการนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) โดยการสังเกตพฤติกรรมการณ์การเรียนของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมการณ์การสอนของครู และการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรโดยการประเมินและตรวจสอบการปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน (ท32102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR จำนวน 12 แผน และบทอ่านที่นำมาจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ชุดวรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และพัฒนามาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทบทความ ข่าว และบทเพลง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบประเมินผลงานนักเรียน แบบทดสอบท้ายวงจร และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

3. เครื่องมือที่ใช้พัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และแบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR บทอ่าน แบบประเมินผลงานนักเรียน แบบทดสอบท้ายวงจร และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

2. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ประกอบด้วย บทอ่านจำนวน 3 วงจร คือ วงจรที่ 1 เรื่อง สุขสันต์วันวาเลนไทน์ วงจรที่ 2 เรื่อง วัยรุ่นไทยกับภัยใกล้ตัว และวงจรที่ 3 เรื่อง ผลแห่งกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2555 จากผลงานของนักเรียน การทดสอบท้ายวงจร การทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

4. นำข้อมูลที่ได้อ่านค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การนำข้อมูลจากการทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/70

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR จำนวน 4 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การประเมินผลจากแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 73.07/77.50 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 70/70

2. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR พบว่า มีค่าคุณภาพอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ซึ่งด้านที่ค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 3 ด้านสื่อ / นวัตกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.70

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอน

1. การเลือกบทอ่านที่นำมาใช้เป็นสื่อ/นวัตกรรมจะต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับเวลาที่กำหนด มีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียนในช่วงเวลานั้น ๆ

2. การแบ่งกลุ่มนักเรียน ครูควรกำหนดเงื่อนไขให้ในแต่ละกลุ่มมีทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะฉะนั้นนักเรียนหญิงจะมีความรับผิดชอบมากกว่านักเรียนชาย

3. การสับเปลี่ยนตำแหน่งและหน้าที่ในการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

4. การดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนสอนควรให้อยู่ภายใต้การแนะนำและควบคุมดูแลของครู และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ในระดับชั้นอื่น ๆ

2. ควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระหว่างการจัดกิจกรรมการสอนแบบปกติ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR

3. ควรศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยการใช้นวัตกรรมอื่น ๆ ที่มีความหลากหลาย

4. ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยกระบวนการเรียนรู้ IAR ไปพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว
- _____. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- จักรพรรดิ คงนะ. (2550). **การพัฒนาแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นตอนต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหลวงพ่อแช่มวัดตาก้องอนุสรณ์ จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). **เทคนิคการอ่าน**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2545). **การสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์. (2537). **เทคนิคการสอนภาษาไทย**. *วิทยจารย์*, 4(4), 64 - 66.
- ภาสกร เกิดอ่อน. (2552). **หนังสือเรียนภาษาไทยวรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ**. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 17(2), 1-15.
- โรงเรียนขามแก่นนคร. (2553). **หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนขามแก่นนคร**. โรงเรียนขามแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2547). **หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- อุทุมพร ตรังคสมบัติ. (2543). **ปัญหาการเรียนและเทคนิคช่วยให้ลูกเรียนดี**. กรุงเทพฯ: ชันดีการพิมพ์
- Burmister, Low E. (1974). **Improving Speed of Comprehension in Teaching Reading Strategies for Secondary School Teacher**. Massachusetts: Addison-Westey Publishing Company.